

ΧΑΟΥΠΤΜΑΝ: «Δωροθέα "Άγγελμαν". Βασιλικό Θέατρο.

Ένα έργο βαρύ, με πολύπλοκη ψυχολογία, πού δέ σφίγγει μόνο την ψυχή, με την πυκνή δραματική του ατμόσφαιρα, μα και τó μυαλό με τó αίνιμά του.

Άπό την πρώτη πράξη κιόλας, συναντούμε τσακισμένη την ήρωίδα. Μιά φτωχή πλανημένη ψυχή, άπομονωμένη στον έαυτό της, παράταιρη με τó περιβάλλον της, μ' έναν πατέρα έγωιστή, πουριτανό για ό,τι σχετίζεται με τούς άλλους, με πλατειές αντίληψεις μόνο για τόν έαυτό του και τή ζωούλα του. Ένας άληθινός έρωτας ζητά νά τραβήξει τή νέα στό περιβάλλον πού της ταιριάζει. Μα τó σφάλμα της—παραστράτημα στιγμιαίο της νιότης—πρέπει νά πληρωθεί. Παντρεύεται τó διαφθορέα της, ένα ύποκειμένο κατώτερης ήθικης και κοινωνικής ύποστάθμης. Φεύγει μαζί του στην 'Αμερική. 'Η Δωροθέα σπρώχνεται όλοένα και πιο βαθιά, άπό τόν άνάξιο σύντροφό της, στό βάραθρο τής καταστροφής. Κι' άξαφνα, ξυνασυνανιέται με τόν άγαπημένο, πού πέρασε τόν ώκεανό γυρεύοντάς την. Ξαναβρίσκει τόν έαυτό της, τόνειρο άρχίζει νά της χαμογελά, γαληνεύει, έμπιστεύεται τή ζωή της στον δυνατό κι' εύγενικό άντρα. Μα την τελευταία στιγμή διστάζει κι' άκολουθεί τόν τυχοδιώκτη. Ρωπιέσαι γιατί; Τήν τραβά τó σατανικό θέλημα τής αυτοκαταστροφής; Είναι ζυμωμένη με τή διαφθορά και δέν μπορεί νά ξεφύγει; 'Η καταλαβαίνει την τελευταία στιγμή πώς δέν πρέπει νά δεχτεί τή θυσία τού άλλου, πώς δέν έχει πιά θέση στην ήθικη κοινωνία; Έτσι συνεχίζει τó δρόμο της χωρίς ούτε στιγμή—κι' αυτό είναι τó μεγαλύτερο δράμα—νά χάνει τή συνείδηση της κατάντιας της και νά παύει νά νοσταλγει τή χαμένη γαλήνη. Στην τελευταία πράξη—θαρρώ πώς δέ χρειαζόταν γιατί τó ουσιαστικότερο μέρος τού δράματος έληγε με την έκλογή της στην τρίτη πράξη—τή βρίσκουμε πάλι, έρείπιο πιά, στην πατρίδα της, όπου αυτοκτονεί, ξεσκεπάζοντας την ύποκρισία τού πατέρα της σέ μιá τελευταία όμιλία μαζί του.

Αυτή είναι, στην κύρια γραμμή της, ή υπόθεση τού έργου. 'Η πλοκή βέβαια, παρ' όλη τή χρονική διάσπαση πού αναγκαστικά χαλαρώνει τó ενδιαφέρον, είναι πολύ τεχνική, οι δραματικές συγκρούσεις πολύ δυνατές, οι χαρακτήρες άνάγλυφοι. Μιά καλωσύνη και μιá εύγένεια, πού ξεπερνά κάθε ανθρώπινη άδυναμία, χαρακτηρίζει τούς περισσότερους τύπους του, έκτός εκείνων πού διαλέει επίτηδες φαύλους ό συγγραφέας για νά φέρει τή σύγκρουση και νά κάνει νά λάμψει ή δύναμη της ψυχής τών άλλων. Όλοι οι τύποι—αυτό είναι τó μεγάλο θεατρικό προσόν τού Γεράρδου Χάουπτμαν—είναι θαυμάσια όλοκληρωμένοι, πλαστικοί, όλοζώντανοι. Αυτοί και μόνο θάφταναν, νά κρατήσουν άμείωτο τó ενδιαφέρον κι' όταν άκόμα τó θέμα καλεύει άνάμεσα στην άντιγραφή της ζωής και στα παιχνίδια της φαντασίας και της ιδέας.

Τάνέβασμα, σύμφωνο με τó πνεύμα όλης της εργασίας τού Χάουπτμαν, άκολούθησε τή νατουραλιστική γραμμή. Δόθηκε έξαιρετική σημασία στό ζωντανεμα τών τύπων, κι' οι έκλεκτοι καλλιτέχνες της έθνικης μας σκηνής βοήξαν τήν εύκαιρία νά δείξουν όλη τήν πλαστικότητα και τήν τέχνη τους. 'Η δ. Παπαδάκη πόσο άπλήσ' όλες τις περιστάσεις, διόλου μονότονη στην άδιάσπαστη σχεδόν δραματικότητα τού ρόλου, λιτή κι' έξαιρετικά δυνατή σέ κάθε της έκφραση. 'Ο κ. Δενδραμής εύλύγιστος, ζωηρός, εύφύεστατος στην άπόδοση τού τσακπινίκου στην άρχή, ύστερα σατανικού μάγερα. 'Ο κ. Βεάκης έδειξε πάλι τή μεγάλη του τέχνη, ένσαρκώνοντας με τó ζωντανότερο τρόπο τόν έλαφρό κι' ύποκριτικό πάστορα. 'Ο κ. Παρασκευάς συγκρατημένος—ίσως περισσότερο άπ' ό,τι έπρεπε—γεμάτος εύγένεια και κατανόηση. 'Ο κ. Αστούνης πολύ ψυχολογημένος στις στιγμές της χαράς πού κινδύνευε νά σπάσει τήν πεθαιμένη καρδιά του κι' έξαιρετικά φιλοσοφημένος μπροστά στό δράμα της Δωροθέας. Οι γυναίκες, ιδιαίτερα ή κ. Ζαφειρίου κι' ύστερα ή κ. Μουστάκα, ή κ. Παλά, γεμάτες εύγένεια κι' εύαισθησία στό παίξιμό τους. Τά σκηνικά είχαν πολλή χάρη, ιδιαίτερα τού υπαίθρου, πού έδιναν ένα καθαρό Γερμανικό χρώμα. 'Η μετάφραση τού κ. Καρθαίου είχε πάλι τή ζωντανία και τήν ποιήση πού χαρακτηρίζει κάθε του έργασία.

ΣΟΦΙΑ ΜΑΥΡΟΕΙΔΗ ΠΑΠΑΔΑΚΗ